

Sprogbehov på jurastudiet

En undersøgelse blandt studerende og undervisere
på Det Juridiske Fakultet

**Marta Kirilova
Karsten Schou**

Med bidrag fra stud. mag. Julie Valvik

HVILKE SPROG TIL HVILKE STUDERENDE?

Undersøgelser ved Sprogstrategisk satsning

Center for Internationalisering og Parallelsproglighed

Københavns Universitet

2015

Resume

Den Sprogstrategiske Satsning ved Københavns Universitet har i 2015 gennemført en undersøgelse på Det Juridiske Fakultet vedrørende behov for sprogkompetencer i jurauddannelsen. Efter aftale med ledelsen på JURA blev der iværksat to parallelle spørgeskemaundersøgelser blandt alle fakultets studerende og undervisere. De to grupper havde svarprocenter på henholdsvis 14,53 % og 18,9 %. Cirka en tredjedel af besvarelserne i begge undersøgelser tilkendegiver, at både studerende og undervisere har oplevet, at manglende færdigheder i fremmedsprog og i nogen grad også dansk sprog har skabt problemer for de studerende. De oplevede mangler ligger inden for en lang række sprog, og de hyppigste sprog er engelsk, fransk, tysk, dansk. Spørgsmålet om hvilke specifikke færdigheder (skrive, læse, tale, lytte), de studerende har manglet på et givet sprog, tegner følgende billede: For engelsk er det skrivefærdighed, de studerende især har manglet, for fransk og tysk er det læsefærdighed, og for spansk er det lytte- og talefærdighed. Både studerende og undervisere er af den opfattelse, at de sprogtilbud, der er nødvendige, bør være KUs ansvar.

Cirka halvdelen af både studenterrespondenter og underviserrespondenter mener ikke, at jurastudiet i tilstrækkelig grad forbereder de studerende sprogligt til arbejdsmarkedets forventninger. De peger samtidig på en lang række sprog, som kunne være nyttige i arbejdssammenhæng. Engelsk er det sprog, der vurderes mest nødvendigt, men det følges af fransk, tysk, dansk, kinesisk og spansk samt en del andre fremmedsprog i mindre omfang. De to respondentgrupper giver også en positiv melding om, at der kunne være interesse for et talentprogram, som fokuserer på fremmedsprog i tilknytning til juridiske emner. Igen er det engelsk, fransk, tysk, der er de sprog, som interessen samler sig om.

En tredjedel af de studenterrespondenter, der har været på udlandsophold, tilkendegiver, at de formodentlig ville have haft mere udbytte af opholdet, hvis de havde været bedre sprogligt forberedt. Blandt studenterrespondenterne er der endvidere 41,5 %, der stiller sig positive over for idéen om at tage et udlandsophold, hvor alt foregår på f. eks. fransk eller tysk. De giver fyldige kommentarer om, hvilke – især sproglige – forudsætninger, der i givet fald skal være på plads.

Adskillige steder i undersøgelsen benytter begge respondentgrupper lejligheden til at give udtryk for, at det danske sprog er vigtigt i studiet, i juristens arbejde og i erhvervsammenhæng. De studerende placerer behovet for dansk lige under behovet for engelsk, fransk og tysk. Hos underviserne fornemmes endvidere en underliggende utilfredshed med de studerendes generelle niveau i og bevidsthed om det danske sprog i forhold til de forventninger, der er til en jurists beherskelse af sproget.

Undersøgelsen viser en del af en udvikling fra en national til en mere global uddannelse, og der kan identificeres fire indsatsområder: Der er et påtrængende behov for at styrke akademisk engelsk, både skriftlighed og dialog. Der er behov for fransk og tysk til tre forskellige formål: udlandsophold, tekstlæsning og erhvervsforberedelse, og endelig er der brug for at øge fokus på de kompetencer i dansk, som en jurist skal beherske.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	3
1.1. Den sprogestrategiske satsning på Københavns Universitet	3
1.2. Sprogsatsningens behovsafdækning	3
1.3. Undersøgelsens målsætning	4
1.4. Teknisk afvikling	4
1.5. Biodata	4
2. Behov for sprogfærdigheder i relation til studiet	5
3. Rammer for støtte til sprog	7
4. Sprogfærdigheder i relation til arbejdsmarkedet	9
5. Talentprogrammer	11
6. Sprog og udlandsophold	11
7. Deltagelse i sprogkurser	12
8. Undervisernes sprogkompetencer	12
9. Det danske sprogs stilling	12
10. Indsatsområder	13

1. Indledning

1.1. Den sprogstrategiske satsning på Københavns Universitet

Denne rapport beskriver en undersøgelse af behov for sprogkompetencer hos studerende på **Det Juridiske Fakultet (JURA)**. Undersøgelsen er et af de planlagte tiltag under KUs sprogstrategiske satsning og er som sådan den fjerde i rækken af forskningsmæssige, sprogstrategiske undersøgelser. Med den sprogstrategiske satsning gør KU fælles sag med en række universiteter verden over, som satser særligt på at fremme flersprogethed hos studerende og kandidater for på denne måde at sikre en international dimension i de studerendes uddannelsesforløb og i deres adgang til et globalt arbejdsmarked. I KUs Strategi 2016 bliver styrkelsen af sprogkompetencer fremhævet som et satsningsområde, hvor man skal *”arbejde med at styrke de studerendes og ansattes sprogkompetencer også i andre fremmedsprog end engelsk”* (Københavns Universitets Strategi 2016, side 31).

I perioden 2013-2018 gennemfører KU sprogsatsningen som et forskningsunderstøttet udviklingsprojekt, der skal føre til styrkelse af sprogkompetencerne hos studerende bredt på universitetet. Som overordnet formål skal projektet sikre, at de studerende bliver rustet til studie- og praktikophold i udlandet og til den stigende internationalisering i uddannelsesmiljøerne og på arbejdsmarkedet.

1.2. Sprogsatsningens behovsafdækning

Sprogsatsningen er tænkt som et brugerorienteret og brugerdrevet projekt. Behovsafdækning er derfor et nøgleord og en forudsætning for sprogsatsningens eksistens og succes. Udgangspunktet er at identificere og analysere såvel kendte som ikke-erkendte behov og på den baggrund foreslå løsninger til konkrete faglige miljøer. Sådanne løsningsforslag kan enten knytte sig til en eksisterende praksis eller udvikles som helt nye initiativer, hvis der er behov for det. Der arbejdes endvidere med at identificere behov og løsninger, der kan fungere på tværs af institutter, fakulteter eller hele KU. Behovsafdækningen er derfor en kompleks konstruktion, der dels omfatter dialog med lokal uddannelsesledelse, fagmiljøer og KUs centrale enheder, og dels afgrænsede undersøgelser i form af spørgeskemaundersøgelser og fokusgruppeinterview. Med sprogsatsningen foretager KU en omfattende økonomisk, politisk og pædagogisk investering, som kræver et langsigtet overblik og faglig kontinuitet. Dette sikres ved en systematisering af erfaringer og initiativer samt ved, at der undervejs trækkes på dansk og international forskning vedrørende sprog i de videregående uddannelser. Da disse behovsanalyser blandt andet kommer til at fungere som beslutningsgrundlag ved udvikling af nye tiltag, er det afgørende, at de tager udgangspunkt i dialog med ledelse og faglige miljøer.

1.3. Undersøgelsens målsætning

1. at afdække hvordan studerende og undervisere på Det Juridiske Fakultet forholder sig til forskellige aspekter af spørgsmålet om sprogkompetencer som en del af jurauddannelsen på KU, i forbindelse med udlandsophold og i relation til arbejdsmarkedet.
2. at få en indikation af de erfaringer, studerende og undervisere på Det Juridiske Fakultet har med at bruge fremmedsprog i løbet af uddannelsen samt de udfordringer, der opleves i den forbindelse.
3. at tilvejebringe viden, som kan anvendes som grundlag for fremtidige beslutninger om sprogkompetencer i relation til uddannelserne på Det Juridiske Fakultet.

1.4. Teknisk afvikling

Undersøgelsen består af to parallelle spørgeskemaundersøgelser (SurveyXact), en blandt de studerende og en blandt underviserne. Der stilles spørgsmål om respondenternes baggrund og tilknytning til uddannelsen, der stilles spørgsmål til oplevelsen af mangler i de studerendes sprogfærdighed på forskellige sprog, og spørgsmål til sprogkundskabers betydning for arbejdsmarkedet.

Der er udarbejdet tekniske rapporter over begge de to undersøgelser, og nærværende rapport er en sammenskrivning af de væsentligste resultater med identifikation af en række mulige indsatsområder. I denne sammenskrivning refereres der til data og tabeller i de to tekniske rapporter, således at rapporten med studenterbesvarelse kaldes SB, og rapporten med underviserbesvarelse kaldes UB. En angivelse som 'UB tabel 5' betyder, at der henvises til tabel 5 i rapporten over underviserbesvarelserne.

1.5. Biodata

Studenterbesvarelser (SB):

Spørgeskemaet til de studerende blev udsendt til alle, der er indskrevet på jurastudiet. Det var 4.701. Der indkom svar fra 683, hvilket giver en svarprocent på 14,53 %.

Aldersfordeling er jævn, og viser forventeligt, at cirka tre fjerdedel af respondenterne er mellem 20 og 25 år (SB tabel 1). Fordelingen på studieårgange er nogenlunde jævn, dog med en lille overvægt af andet semesterstuderende blandt respondenterne på både BA og KA (SB tabel 4).

Kønsfordeling svarer til fordelingen i den samlede studenterpopulation dog med en ganske svag overvægt til kvinder (SB tabel 2).

Fordelingen mellem bachelor- og kandidatniveau er af ikke kendte årsager skæv. Den samlede population fordeler sig med 49 % på bachelorniveau og 51 % på kandidatniveau. Blandt respondenterne er 61,1 % på bachelorniveau og 38,9 på kandidatniveau (SB tabel 3).

Besvarelser fra undervisere (UB):

Spørgeskemaet til underviserne blev udsendt til 559 ansatte, og der kom svar fra 106, og der er dermed en svarprocent på 18,9 %.

DVIP udgør 80 % af underviserpopulationen, men kun 66,2 % af respondentgruppen. HVIP tegner sig for 19,8 % af underviserpopulationen og 30,9 % af respondenterne. Der er således forholdsvis flere HVIP, der har valgt at deltage i undersøgelsen end DVIP, men skævheden er ikke så stor, at den skønnes at have afgørende betydning for undersøgelsens resultat.

2. Behov for sprogfærdigheder i relation til studiet

Begge undersøgelser stiller et helt grundlæggende spørgsmål, om hvorvidt de studerende mangler færdigheder i fremmedsprog i relation til deres studium. Blandt de studerende svarer 39,9 % af respondenterne 'ja' til det spørgsmål:

Tabel 1 (SB tabel 17)

Føler du, at du har manglet bestemte færdigheder i fremmedsprog på studiet?	Respondenter	Procent
Ja	256	39,9 %
Nej	331	51,6 %
Ved ikke	54	8,4 %
I alt	641	100 %

Undervisernes svar på det tilsvarende spørgsmål giver et lidt mere komplekst billede, idet 11,3 % svarer "i høj grad", og 22,6 % svarer i mindre grad. Der er altså 33,9 %, der har oplevet en eller anden form for mangel i deres studerendes sprogkompetencer. 46,2 % svarer her "ved ikke", og det kan blandt andet skyldes, at jurastudiet traditionelt har en del forelæsningsundervisning, hvor underviserne ikke kommer i direkte dialog med de studerende. Undervisernes svar giver således ikke en klar indikation af, om der er et problem, men det understøtter de studerendes svar, hvor mere end en tredjedel tilkendegiver, at de har haft problemer.

Tabel 2 (UB tabel 5)

Mangler de studerende færdigheder i fremmedsprog på studiet?	Respondenter	Procent
I høj grad	12	11,3 %
I mindre grad	24	22,6 %
Næsten ikke	11	10,4 %
Slet ikke	10	9,4 %
Ved ikke	49	46,2 %

Mangler de studerende færdigheder i fremmedsprog på studiet?

	Respondenter	Procent
I alt	106	100,0 %

Både studerende og undervisere anfører engelsk som det sprog, hvor der primært opleves barrierer, men henholdsvis 90,5 % og 80,4 %. Fransk og tysk følger efter som barriereskabende, og her er det værd at bemærke, at forholdsvis flere undervisere end studerende synes at finde færdighederne i fransk og tysk mangelfulde. For undviserne er det omkring en tredjedel, der savner færdigheder i disse sprog, for de studerende er det omkring en femtedel. Spansk nævnes også af et mindre antal i begge grupper, og det er bemærkelsesværdigt, at både studerende og undervisere peger på manglende færdigheder i dansk som et problem. Behovet for dansk i jurastudiet vender vi tilbage til.

Tabel 3 (SB tabel 18 og UB tabel 6)

Indenfor hvilke(t) sprog er der behov for sprogfærdigheder? (afkryds evt. flere)	Respondenter (Studerende)	Procent	Respondenter (Undervisere)	Procent
Engelsk	229	90,5 %	37	80,4 %
Fransk	51	20,2 %	16	34,8 %
Tysk	45	17,8 %	15	32,6 %
Dansk	27	10,7 %	8	17,4 %
Spansk	6	2,4 %	7	15,2 %
Andet (nordiske sprog=19, latin=5, italiensk=2, arabisk=1, almene skrivefærdigheder, kinesisk)	22	8,7 %	3	6,5 %
I alt	253	100 %	46	100 %

De undervisere, der har angivet, at de har oplevet sprogproblemer hos deres studerende, er blevet spurgt, hvilke dele af de studerende sprogfærdigheder, de oplever mangler ved, og her er det skrivefærdighed, der synes at stå som den største udfordring, idet 71,4 % anfører det som problematisk. Man skal dog ikke overse, at mere end halvdelen også peger på læse og talefærdighed som delfærdigheder, de studerende kan mangle kontrol over. (UB tabel 7)

De studerende, der har anført, at de har oplevet barrierer på grund af manglende sprogfærdigheder, er blevet underkastet en lidt mere detaljeret analyse, idet, de er blevet bedt om at forholde sig til de fire delfærdigheder i relation til forskellige sprog. 73,6 % svarer, at de har haft problemer med skrivefærdighed på engelsk, og omkring to tredjedel angiver at have haft problemer med læsefærdighed og talefærdighed. For fransk og tysk er det oplevede hovedproblem tydeligvis læsefærdighed, idet

henholdsvis 96,1 % og 93 % anfører dette. De andre tre færdigheder ligger omkring 50 % for disse to sprog. Spansk afviger fra dette billede, da det her er lyttefærdighed, der angives af flest som et problem (83,3 %). For dansk er det skrivefærdighed, der er vanskeligheden (88,5 %) (SB diagram 1-5).

I de åbne kommentarer om sprogbehov under studiet giver underviserrespondenterne udtryk for, at de studerende har svært ved at skrive på engelsk, og flere anbefaler, at der oprettes et obligatorisk kursus i retsengelsk. De fremhæver også niveauforskelle i færdigheder i engelsk. En underviser påpeger, at studerende på hold, hvor undervisningssproget er dansk, har meget svært ved engelsksprogede tekster selv på kandidatniveau, da de forbliver *utrænede og uvante* i forhold til brug af det engelske sprog. Omvendt siger andre, at studerende, der går på hold med engelsk som undervisningssprog har det markant nemmere ved at læse, forstå og interagere, fordi de selv har valgt den engelsksprogede undervisning og arbejder mere målrettet med det engelske sprog.

Andre kommentarer vedrører behovet for fransk og tysk, f. eks. skriver en underviser, at *[det] hører til sjældenhederne at møde en studerende som læser tysk*, og en anden siger, at størstedelen af de studerende *vil ikke kunne klare sig i EU-sammenhæng uden fransk*.

3. Rammer for støtte til sprog

De respondenter i begge undersøgelser, der havde angivet, de havde oplevet mangler i sprogfærdighederne, er blevet spurgt, hvordan de mente at sprogkompetencerne bedst kunne styrkes. Tabel 5 viser, at der er stor interesse for, at KU påtager sig dette ansvar og tager initiativer til dels tilbud ved siden af de fast uddannelser og dels ved aktiviteter, der integreres i uddannelserne og knyttes til eksisterende kurser. Kun et lille mindretal mener, at der er de studerendes eget ansvar at dække disse behov.

Tabel 4 (SB tabel 19 og UB tabel 8)

Hvordan kan aktiviteter til støtte af sprogkompetencer bedst organiseres? (Afkryds evt. flere)	Respondenter (Studerende)	Procent	Respondenter (Undervisere)	Procent
Som et gratis tilbud fra KU ved siden af din uddannelse	191	78,0 %	23	54,8 %
Som en aktivitet, der er integreret i uddannelsen og knyttet til de eksisterende kurser	163	66,5 %	25	59,5 %

Hvordan kan aktiviteter til støtte af sprogkompetencer bedst organiseres? (Afkryds evt. flere)	Respondenter (Studerende)		Respondenter (Undervisere)	
	Respondenter	Procent	Respondenter	Procent
Som en privat aktivitet, du selv er ansvarlig for at opsøge og finansiere	25	10,2 %	8	19,0 %
Andet, uddyb	7	2,9 %	4	9,5 %
I alt	245	100 %	42	100 %

Der er mange forskellige bud på, hvornår i uddannelsesforløbet de sprogstøttende tiltag bør finde sted. To tredjedele af de studerende vil gerne have sprogtilbud under hele studiet. En tilsvarende andel af underviserne vil gerne have tilbuddene tidligt i BA-forløbet. De studerende er også åbne over for sprogaktiviteter som sommerkursustilbud (42 %), ligesom 25,7 % af de studenterrespondenterne er interesserede i at knytte sprogaktiviteten til eksisterende kurser (UB tabel 9 og SB tabel 20).

I en åben svarmulighed om konkrete forslag til sprogkurser og sprogaktiviteter på Jurastudiet, oplister studenterrespondenterne en række ønsker og muligheder. De i alt 93 åbne svar kan deles op i følgende hovedkategorier:

- Styrkelse af engelsk i uddannelsen
- Sprog integreret i fag samt sprogpakker og sprog som valgfag
- Frivillige, ikke ECTS-givende sprogtilbud
- Fokus på sprog generelt (fransk, engelsk, tysk, arabisk, kinesisk)
- Styrkelse af dansk

Der gives udtryk for et ønske om flere jurafag på engelsk for at styrke både skrive- og læsefærdigheder. Flere respondenter tilkendegiver, at de mener, at faget fagengelsk er for useriøst i forhold til mange studerendes reelle behov. Samtidig findes der også respondenter, der undgår at tage fag på engelsk, fordi de frygter, at de ikke vil kunne klare en eksamen på engelsk.

De studerende taler for et bredt frivilligt udbud af sprog på KU samt bedre reklame for de eksisterende kurser. En respondent udtaler for eksempel, *Jeg har helt klart haft et ønske og en forventning om, at man kunne tage sprogkurser på jurastudiet. Jeg hørte først om et sprogkursus på sidste semester, og der var det for sent at tilmelde sig. Jeg talte med mine andre kammerater på studiet, og de kendte heller ikke til kurset.*

4. Sprogfærdigheder i relation til arbejdsmarkedet

I denne sektion stilles spørgsmål om, hvorvidt jurastudiet forbereder de studerende tilstrækkeligt til arbejdsmarkedet forventninger til sprogfærdigheder. Godt halvdelen af respondenterne i begge grupper svarer nej til spørgsmålet.

Tabel 5 (SB tabel 21 og UB tabel 10)

Forbereder jurastudiet sprogligt de studerende til arbejdsmarkedets forventninger?	Respondenter (Studerende)	Procent	Respondenter (Undervisere)	Procent
Ja	110	17,9 %	10	13,3 %
Nej	311	50,7 %	42	56,0 %
Ved ikke	192	31,3 %	23	30,7 %
I alt	613	100,0 %	75	100,0 %

Når de studerende bliver spurgt, i hvilke konkrete sammenhænge de mener, at dokumenterede færdigheder i et eller flere fremmedsprog vil give dem bedre chancer for ansættelse, er danske virksomheder med internationale relationer, internationale organisationer og udenlandske virksomheder blandt dem, der scorer højest – ca. 85 % af respondenterne udpeger dem som arbejdssteder, hvor sprogkompetencer er nødvendige. Også internationale domstole og EU-systemet er angivet som steder, hvor sprogfærdigheder kunne være en fordel. Advokatfirmaer i Danmark og især den offentlige administration scorer dog markant lavere (hhv. 47,7 % og 27,3 %). Undervisernes svar følger samme mønster (UB tabel 11, SB tabel 22).

Både studerende og undervisere byder ind med bud på hvilke sprog, der kunne give bedre chancerne på jobmarkedet. Listerne fra de to undersøgelser er næsen identiske tabel 9 og 10, og det er helt entydigt engelsk sprog, der tillægges størst betydning med henholdsvis 92,4 % og 90,1 %. Fransk og tysk foreslås af mere end halvdelen i begge grupper. Det er igen bemærkelsesværdigt, at dansk er nummer fire på begge lister, og man kan også hæfte sig ved, at kinesisk har en stærk placering.

Tabel 6 (SB tabel 23 og UB tabel 12)

Hvilke sprog vil give dig bedre chancer for ansættelse? (afkryds evt. flere)	Respondenter (Studerende)	Procent	Respondenter (Undervisere)	Procent
Engelsk	558	92,40 %	64	90,1 %
Fransk	395	65,40 %	36	50,7 %
Tysk	355	58,80 %	40	56,3 %

Dansk	272	45,00 %	30	42,3 %
Kinesisk	191	31,60 %	13	18,3 %
Spansk	144	23,80 %	13	18,3 %
Svensk	83	13,70 %	7	9,9 %
Arabisk	78	12,90 %	7	9,9 %
Norsk	77	12,70 %	5	7,0 %
Portugisisk	16	2,60 %	1	1,4 %
Andet ('alle sprog', latin, grønlandsk, kantonesisisk)	210	34,8 %	2	2,8 %
I alt	604	100 %	71	100,0 %

I de åbne forslag om sprogkurser eller sprogkomponenter, som vil kunne forbedre de studerendes fagkompetencer i relation til arbejdsmarkedet, peger underviserens svar i flere retninger. Dels handler det om vigtigheden for obligatoriske, meritgivende kurser i retsengelsk, (f. eks. med fokus på retslære, domsanalyse, retsforhandlinger, udarbejdelse af kontrakter, introduktion til 'Common Law', skriftlig business kommunikation på højt niveau ved EU-anliggender), og dels om muligheder for undervisning i fransk i EU- og FN-sammenhænge.

I den forbindelse nævner forskellige respondenter, at interessen for at søge ansættelse i institutioner som EU og FN imidlertid er meget begrænset fra danske juristers side, *men kunne måske skærpes ved at give mulighed for at ECTS-supplere med sprogkompetencer*. Især fransk udpeges som et vigtigt behov i forhold til EU-ret. Flere undervisere kalder de studerendes ikke-eksisterende franskkundskaber *en pinlig katastrofe*, idet de studerende ikke længere kan bestå concours'ene til EU's institutioner i f. eks. Bruxelles. En respondent mener endvidere, at *de danske studerende taber terræn til internationale studerende, der som oftest taler 2-3 fremmedsprog* og foreslår dermed at jurastudiet omsider tager højde for Dansk Industris forslag om *stærkelse og ikke en nedlæggelse af sprogfagene på universitetet*.

Fra studenterside udtrykkes ønske om fokus på forskellige fremmedsprog rettet mod EU, herunder fagtysk og fagfransk, f. eks. *i en international organisation, hvor arbejdssprogene ofte er engelsk + fransk, er det ærgerligt, og irriterende, at der ikke er ordentlig, og let tilgængelig, mulighed for at tage dette [sprog]fag sideløbende med ens studie. Det er en manglende kompetence, at man må nøjes med dansk og engelsk til at kommunikere på et stadig større internationalt marked.*

5. Talentprogrammer

Der udspiller sig i øjeblikket en diskussion på flere politiske niveauer om mulighederne for og det ønskværdige i at give de studerende mulighed for at supplere deres uddannelse med yderligere kompetencer. Det skulle i givet fald ske gennem en udvidelse af ECTS-rammen, og da regeringens signal foreløbig har været, at der ikke vil komme bevillinger til de ekstra ECTS, har sagen ikke den store fremdrift. I denne undersøgelse benyttes lejligheden til at spørge både studerende og undervisere, hvordan de ville stille sig til et sådant initiativ om talentprogrammer med fokus på fremmedsprog med relation til deres centrale fag.

Både studerende og undervisere er blevet spurgt, om de kunne forestille sig hhv. selv at tage eller anbefale til deres studerende et talentprogram i jura, hvor man styrker sine kompetencer i et fremmedsprog knyttet til et fagområde (f. eks. EU ret). Et sådant talentprogram består af ECTS-givende aktiviteter på mellem 30 og 60 ECTS, som ligger ud over uddannelsens almindelige ramme på 180 ECTS for BA og 120 for kandidatuddannelsen. Omkring to tredjedel af både studerende og undervisere svarer, at de er positive over for idéen.

63,4 % af studenterrespondenterne svarer positivt og 67,6 % af underviserne (SB tabel 24, UB tabel 13). Spørgsmålet om hvilke sprog, der kunne have interesse i et talentprogram, giver igen svar, der sætter engelsk ind som det mest efterspurgte sprog, fulgt af fransk og tysk. Igen har dansk en stærk placering (SB tabel 25, UB tabel 14). Der er således ikke uvilje blandt hverken undervisere eller studerende til at samtænke sprogkompetencer med jurauddannelsen.

6. Sprog og udlandsophold

Af de deltagende studerende svarer 155 (25,8 %), at de har været på et studierelateret ophold i udlandet (SB tabel 26). De angiver en række forskellige motivationer for udlandsopholdet med ønsket om fagligt udbytte og ambitionen om at forbedre sine sprogkunderskaber som de hyppigst nævnte. De respondenter, der ikke har været på udlandsophold angiver mange forskellige grunde til ikke at have benyttet denne mulighed. De mest hyppige er praktiske eller personlige årsager, som ikke specificeres yderligere.

Af de udrejsende respondenter svarer 35,1 %, at de har taget et sprogkursus under udlandsopholdet, og af dem siger 49,1 %, at de tog kurset for at klare undervisningen bedre (SB tabel 32 og 33). De mest søgte sprogkurser var i engelsk, fransk og tysk, men der er også angivet en del andre sprog. 35,7 % af de udrejsende svarer i øvrigt, at de mener, at de ville have haft et bedre udlandsophold, hvis de havde været bedre sprogligt forberedt (SB tabel 37).

Alle er blevet spurgt, om de kunne forestille sig at tage på et udlandsophold, hvor alt foregik på det lokale ikke-engelske sprog, for eksempel tysk, fransk eller spansk (SB tabel 39). 41,5 % eller 240 respondenter, svarer ja til dette, og de giver meget detaljerede kommentarer til, hvad der skal til for at

de vil finde det realistisk. Den væsentligste forudsætning, der nævnes, er, at man skal være sprogligt forberedt på den situation, man kommer ud i.

7. Deltagelse i sprogkurser

115 (17,1 %) af studenterrespondenterne svarer, at de har deltaget i et sprogkursus på KU (SB tabel 5). En meget stor del af disse har taget interne engelskkurser på Jurastudiet, og en mindre del har taget KUs sommerkurser for studerende, der skal på udlandsophold. Det er værd at bemærke, at 55 af respondenterne (8,3 %) har taget selvfinansierede kurser uden for KU (SB tabel 9). Det har de væsentligst gjort for at forberede sig til et udlandsophold og de hyppigste sprog, de tager kurser i er fransk (38,2 %), engelsk (27,3 %) og tysk (20 %) SB tabel 11).

8. Undervisernes sprogkompetencer

Underviserne er blevet spurgt, om de oplever problemer ved at undervise på andet end deres modersmål (UB tabel 15). Godt halvdelen oplyser, at de aldrig underviser på andet af deres modersmål. Af dem, der underviser på andre sprog, angiver to tredjedele, at de ikke oplever problemer. Der er kun 12 undervisere, der i mindre eller større grad har haft sådanne vanskeligheder. På spørgsmålet, om man har de fornødne sprogkompetencer til at undervise på et fremmedsprog, svarer 43 (64,2 %) ja, og kun (10) 14,9 % nej (SB tabel 16). Der kan således ikke aflæses egentlige problemer af denne del af undersøgelsen, og der er indikationer af, at når underviserne konfronteres med denne slags problemer, arbejder de målrettet med at løse dem.

9. Det danske sprogs stilling

Som det fremgår af resultaterne adskillige steder ovenfor, benytter både underviserne og de studerende lejligheden til at give udtryk for, at det danske sprog er vigtigt i studiet, i juristens arbejde og i erhvervssammenhæng. Begge grupper placerer behovet for dansk lige under behovet for engelsk, fransk og tysk. Især underviserne giver i de åbne kommentarer også udtryk for bekymring. Man fornemmer her en underliggende utilfredshed med de studerendes generelle niveau i og bevidsthed om det danske sprog i forhold til de forventninger, der stilles til en jurists beherskelse af sproget. Der synes at være en udbredt bekymring for, at de dansk kvalifikationer, en jurist skal have, ikke sikres godt nok.

Flere respondenter blandt underviserne udtrykker alvorlig bekymring for de studerendes færdigheder i dansk, f. eks. *de studerende på Jura lærer aldrig at skrive ordentlig dansk og studiet er nu bygget sådan op, at de aldrig undervejs får feedback på deres skriftlige besvarelser. Det er en kæmpe mangel ved studiet, da jurister lever af at formidle. Dansk sprog bør ligge meget tidligt i forløbet og der bør - som i udlandet - være kurser i formulering af memoer, breve og andre relevante juridiske discipliner.*

Andre kommentarer går i samme retning:

- *jeg synes der burde være et fag i sproglig forståelse og formuleringsteknik inklusiv korrekt grammatik - da nutidens studerende ikke har kundskaberne med fra skolen som tidligere, og da sproget er juraens arbejdsredskab.*
- *mange jurastuderende er ikke gode nok til at formulere sig på skrift, hverken på dansk eller engelsk. I praksis lærer de først at skrive, når de kommer i 'mesterlære' efter studiet, og endvidere: Jeg har oplevet studerende (1-3 pr. år), der også manglede en del færdigheder i forhold til at skrive forståeligt dansk på et niveau, der er krævet for at blive jurist!*

Respondenterne påpeger især, at det er vigtigt, de studerende lærer basal grammatik, som kan hjælpe med tegnsætningen, f. eks.: *Især på BA-uddannelsen kunne der med fordel afsættes mere tid til at give den enkelte studerende konkret feedback på skriftlige opgaver, foreslår en underviser. Samtidig gøres der opmærksom på behovet for sikker terminologi på såvel dansk som på andre fremmedsprog, eftersom juridiske begreber kan være meget forskellige fra land til land.*

10. Indsatsområder

De to undersøgelser peger hver for sig og tilsammen på fire oplagte indsatsområder:

1. Engelsk

Det tænkes her på akademisk engelsk, og der er i særdeleshed ønsket om at få styrket skrivefærdigheden. Man skal dog ikke overse behovene for dels at kunne tilegne sig viden fra komplekse og sprogligt svært tilgængelige tekster og dels at kunne indgå i en dialog på engelsk på et akademisk niveau. Det vil være naturligt at søge løsninger, hvor en sprogkomponent kan integreres i eksisterende kurser. På sigt kunne sprogkompetencerne skrives ind i studieordningens kompetenceprofil, så de gøres synlige udadtil. Der løber i øjeblikket et pilotprojekt under Den Sprogstrategiske Satsning med støtte til engelsk i tilknytning til kurset Folkeret på tredje semester af bacheloruddannelsen. Projektet evalueres ved udgangen af 2015, hvorefter spørgsmålet om støtte til akademisk engelsk kan tages op til diskussion med henblik på varige løsninger.

2. Fransk

Der er et udtalt behov for fransk til tre forskellige formål: udlandsophold, tekstlæsning og erhvervsforberedelse.

- Fransk til udlandsophold kan til dels klares gennem KUs sommersprogkurser, men hvis der skal fokuseres på, at man skal klares udelukkende på fransk i akademiske sammenhænge, skal der nok tænkes i et særligt forløb for jurastuderende.
- Fransk til tekstlæsning kan både stå som et selvstændigt tilbud og som en aktivitet, der integreres i eksisterende kurser. Især i sidstnævnte tilfælde vil det være nødvendigt at tilbyde et intensivt begynderforløb i fransk til dem, der er forudsætningsløse.

- Fransk som erhvervsforberedelse er den mest krævende problemstilling at løse. Målet skal være, at en cand. jur. kan fungere på fransk i sit arbejde som jurist eller i det mindste har værktøjet til at nå til den tilstand. Det kræver dels udvikling af den generelle sprogfærdighed til at højt niveau og dels arbejde med juridiske emner på fransk. Der kunne udvikles og tilbydes et eller flere selvstændige undervisningsforløb, formodentlig uden for ECTS-rammen. Hvis man ville acceptere at give merit for sproglige emner i et mindre omfang, kunne man eventuelt tænke i kurser i form af sommerskole. På længere sigt kunne man også tænke sig ECTS-givende valgfag, der kombinerer fransk sprog med juridiske emner. En løsning ville hjælpes på vej, hvis der også er et intensivt begynderforløb, så alle har adgang til at gå denne vej.

3. Tysk

Der er behov for tysk til tre forskellige formål: udlandsophold, tekstlæsning og erhvervsforberedelse.

- Tysk til udlandsophold kan til dels klares gennem KUs sommersprogkurser, men hvis der skal fokuseres på, at man skal klares udelukkende på tysk i akademiske sammenhænge, skal der nok tænkes i et særligt forløb for jurastuderende.
- Tysk til tekstlæsning kan både stå som et selvstændigt tilbud og som en aktivitet, der integreres i eksisterende kurser. Især i sidstnævnte tilfælde vil det være nødvendigt at tilbyde et intensivt begynderforløb i tysk til dem, der er forudsætningsløse.
- Tysk som erhvervsforberedelse er den mest krævende problemstilling at løse. Målet skal være, at en cand. jur. kan fungere på tysk i sit arbejde som jurist eller i det mindste har værktøjet til at nå til den tilstand. Det kræver dels udvikling af den generelle sprogfærdighed til et højt niveau og dels arbejde med juridiske emner på tysk. Der kunne udvikles og tilbydes et eller flere selvstændige undervisningsforløb, formodentlig uden for ECTS-rammen. Hvis man ville acceptere at give merit for sproglige emner i et mindre omfang, kunne man eventuelt tænke i kurser under en sommerskole. På længere sigt kunne man også tænke sig ECTS-givende valgfag, der kombinerer tysk sprog med juridiske emner. En løsning ville hjælpes på vej, hvis der også er et intensivt begynderforløb, så alle har adgang til at gå denne vej.

4. Dansk

Der er behov for at øge fokus på de kompetencer i dansk, som en jurist forventes at beherske, i sær med hensyn til sproglig klarhed og præcision. Den naturlige løsning vil være at integrere sprogkomponenter i dansk i en række eksisterende kurser, og da der vil være behov for obligatoriske øvelser med feedback, ville det være naturligt på sigt at skrive danskkompetencerne ind i studieordningens kompetenceprofil. Hvis der er store niveauforskelle på de studerendes færdigheder i dansk, kunne der sideløbende udbydes støtteaktiviteter, hvor der arbejdes med udvalgte dele af sprogfærdigheden.